

Konopljan

induplati glasilo delovne organizacije

induplati jarše

LETO XXIX

JULIJ-AVGUST 1981

Gasilci – na pomoč!

Gasilci so ljudje, izurjeni v večini požarne obrambe. Tam, kjer je nevarnost požara večja, tam, kjer so v predelavi vnetljivi in gorljivi materiali, je tudi potreba po požarni obrambi večja.

Tehnična opremljenost za zaščito pred požarom je danes z zakonom zahtevana. Kako takšna sredstva v danem primeru uporabiti, pa vedo gasilci, ki se stalno izpopolnjujejo za to delo. Gasilska tekmovanja so le navidezno športnega značaja zato, ker vsebujejo vsi elementi zna-

čilnost, ki so potrebne pri resničnih intervencijah. Tudi poveljevanje sodi v to. Trdimo, da je dobra organizacija polovično zagotovilo za uspešne posege in obratno, da je panika pot v poraz v boju z ognjem.

Pri gašenju uporabljamo običajno vodo. Z njo preprečujemo oksidacijo gorljivih snovi in ohlajam ogreča mesta. Kjer voda ni primerna jo nadomeščamo s kemikalijami, katere poznamo največkrat v obliki prahu ali pene. V vsakem primeru želimo z njimi zadušiti ogenj.

Dandanes so nam na voljo tudi različna tehnična sredstva, s katerimi spravljamo vodo ali kemikalije na goreče objekte oziroma stvari. Razlika je že v črpalkah, ki potiskajo vodo po ceveh do gorečih mest. Z enostavnejšimi je količina vode manjša, s sodobnejšimi pa večja. Slednja imajo pač večjo moč, kar se kaže tudi v višini, do katere lahko zbrizgajo vodo. Od ostalih so nam znani razni ročni gasilni aparati, ki so polnjeni z ogljikovim dioksidom ali z natrijevim bikarbonatom, kateremu so primešane nekatere kemikalije za zmanjšanje higroskopičnosti, ki lahko požar udušijo ali pa imajo antikatalitično svojstvo.

Medtem, ko so opremljene manjše gasilske enote z ročnimi gasilskimi napravami imajo večje in večina poklicnih enot prevozna sredstva, na katerih so specialne naprave za gašenje. Te so lahko na motornih vozilih, na gasilskih ladjah ali na letalih, iz katerih sipajo vodo ali kemikalije za gašenje (veliki gozdni požari).

Današnji uvodnik posvečamo našim gasilcem, ki bodo konec poletja slavili svoj veliki dan z razvitjem prapora. Prvič bo na nekem praporu simbol Induplati. Na to smo lahko vsi ponosni. Naši gasilci vedo, da je treba v nevarnosti (ne le v požarni) rešiti najprej ljudi, ki jih je ogenj zajel in šele za tem tudi imovino; našo zasebno ali družbeno. Vsi vemo, da prihitijo gasilci na pomoč takoj, ko slišijo znak, da je nekje prišlo do nesreče. Vreme, vročina ali mraz, sonce, dež ali sneg jih pri tem ne ovirajo. Tudi noč ali dan ne in ne prosti čas. Kaj lahko storimo zato lepšega za naše in za vse gasilce, kot da jim čestitamo k prazniku. Nanje smo lahko ponosni. Povejmo jim obenem, da smo tudi mi vedno pripravljeni pomagati njim v obliki, ki se v danem primeru pokaže kot najprimernejša.

Cvetoči del naše konfekcije v Mokronogu

Naš delavec na III. kongresu samoupravljalcev

18. junija se je v Beogradu končal tridnevni kongres samoupravljalcev Jugoslavije, kjer je domžalsko občino poleg Metke Zupanek in Mirota Birka zastopal tudi naš delavec Drago Mrdženovič.

Kongres je deloval v treh komisijah. Prva komisija je obravnavala vprašanja pridobivanja in razporejanja dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke po rezultatih živenga in minulega dela, kamor je bil dodeljen tudi tovariš Mrdženovič. Drugi dve komisiji sta obravnavali vprašanja združevanja sredstev in povezovanja ter delegatskega sistema. Na kongresu je bilo prisotnih 1800 delegatov, od tega 232 Slovencev. V prvi komisiji je od 400 prisotnih razpravljalo 98 delegatov, ki so po mnenju Draga Mrdženoviča zelo konkretno, dovolj problematično, a razumljivo in preprosto predočili težave našega življenja na vseh področjih, od kmetijstva, infrastrukture do industrijske proizvodnje. V uvodu je Mika Špiljak orisal in številčno prikazal, koliko smo v razdobju od drugega do tretjega kongresa (od leta 1970) napredovali.

OBDOBJE RAZVOJA IN NAPREDKA

Največji razvoj smo dosegli na področju industrije (izdelali smo trikrat več za gradbeništvo in kmetijstvo, dvakratno se je povečala proizvodnja hladilnikov, televizorjev, avtomobilov, pralnih strojev idr.). Tudi na področju družbene prehrane smo zajeli skoraj vse delavce v proizvodnji in dijake v šolah. Hektarski pridelek se je povzpел na evropski vrh, prav tako se razlike v standardu zmanjšujejo. V zadnjem desetletju se je povečalo število zaposlenih od 4 na 6 milijonov poleg 1,6 milijona upokojenec (torej skupno 7,6 milijona ljudi dobiva OD iz družbenega sektorja), zgradili smo 1,1 milijona stanovanj, od tega 419.000 v nerazvitih pokrajinah. Delež celotne proizvodnje se po republikah spreminja (npr. Črna gora od 6% na 25%, BiH od 16% na 42%, Kosovo od 23% na 39%). Nenehno je naraščalo število kvalificiranih delavcev in delavcev z višjo in visoko izobrazbo. Število kvalificiranih delavcev se je v minulem desetletju povečalo za 800.000, število srednje in višješolcev pa se je podvojilo. V skladu s tem pada tudi število nekvalificiranih delavcev (od 40% na 25% od vseh zaposlenih) kar pomeni, da je današnji delavski razred iz dneva v dan bolj samoupraven in izobražen. Stanovanjski standard se je izboljšal — od 12 m² na prebivalca pride sedaj 15 m² na prebivalca. Po podatkih mednarodne banke je Jugoslavija ena redkih držav, ki ji je uspelo bistveno zmanjšati svoje zaostajanje za najbolj raz-

Drago Mrdženovič

vitimi, čeprav so se tudi te hitro razvijale. Jugoslavija se je v minulem desetletju razvijala dvakrat hitreje od svetovnega povprečja in tudi od najbolj razvitih držav.

Vse razprave pa so pokazale, da še z marsičim nismo zadovoljni in da imamo mnogo težav. Razprave delavcev — delegatov — so se nanašale na konkretne probleme (npr. delegat iz Karlovca je pojasnil probleme tekstilnih tovarn zaradi visokih prispevkov in drugih obremenitev; delegat iz Ptuja je z večimi primeri orisal probleme kmetovalca, povezovalja v zadrugo, sodelovanja z DO, pozidavanja obdelovalne zemlje; močno je bil obravnavan tudi pojav podvajanja gradenj enakih tovarn kljub nezagotovljenim surovinam ter kupovanje strojne opreme v tujini kljub velikim zalogam ustrezne domače opreme). Vseh primerov, ki jih je nanizal tovariš Mrdženovič ni mogoče povzeti, zaključek pa bi bil naslednji:

— Mnoge napake, ki jih delamo, niso posledica sistema, pač pa načina, kako ga izvajamo. Nekateri samoupravni sporazumi skušajo rešiti vprašanja, ki bi jih lahko rešili z dogovarjanjem. Samoupravni sporazumi tudi ne upoštevajo vedno tržišča in tržnih pogojev (npr. monopolne OZD), posamezne OZD pa vsako leto sprejmejo od 200 do 500 samoupravnih sporazumov (v Jugoslaviji smo jih sprejeli že okrog dva milijona), ki obležijo v predalih, delamo pa mimo njih. Mnoge DO vidijo urejanje problemov v zvišanju cen in usmerjanju k zunanju dejavnikom kot pa v združevanju na temelju skupnega prihodka in skupnega dohodka. Včasih je tudi davčna politika in prid zapiranja, na-

mesto da bi podpirala proces združevanja in povezovanja združenega dela. Združeno delo prav tako nima ustreznega vpliva na splošno in skupno porabo, ker v svobodni menjavi dela še prevladuje proračunski način. Zmanjšati se mora splošna družbena režija v družbi in OZD, zato bi morali tudi ustrezno revidirati vse tiste predpise, ki vplivajo na večjo administracijo. V vseh SIS in TOZD bi morali pretehtati organizacijo in stroške, ki obremenjujejo proizvodnjo. Delavec mora biti preko OD stimuliran h količini proizvoda, h kakovosti in k vsem prihrankom. V večini DO pa norma ne vsebuje vseh teh elementov, brez tega pa se tudi ne izraža polna delitev po delu.

Posamezni deli delavskega razreda so v različnem položaju, saj je pogosto pomembnejše, v kateri panogi delavci delajo kot kako delajo in gospodarijo. Nastanejo razlike v dohodku, ker obstajata dva načina delitve osebnega dohodka. Prvi je za proizvodne delavce, katerih delo se bolj ali manj meri, in drugi za ostale delavce, katerih delo se praviloma ne meri, zato pa ti delavci vplivajo na določanje meril proizvodnim delavcem. Naše sedanje zmožnosti tudi močno presegajo sedanji obseg proizvodnje in storitev. Da bi lahko izkoristili naše gospodarske rezerve, bi se morali usmeriti k lastni znanosti, ne pa se v tolikšni meri oslanjati na tuje znanje (neselektivni uvoz tehnologije). Tudi v organizaciji dela (kot znanosti) in ne v fizičnem naprežanju delavcev tičijo rezerve za večjo produktivnost in dohodek. Velike rezerve so tudi še v kmetijstvu. Vsako leto ostane približno 700 ha orne zemlje neposejane, zato smo prisiljeni uvažati kmetijske in živilske proizvode (vsako leto se sklad kmetijskih zemljišč zmanjša za 40.000 hektarov).

Mnogo mladih, ki so se svobodno odločili za različne poklice, po končanem šolanju ne dobi zaposlitve. Izhod je v prekvalifikaciji, čeprav je to težka, a najbolj stvarna pot, ki vodi do nagle zaposlitve. Problem je tudi koncentracija nezaposlenih strokovnjakov v velikih mestih, ki nočejo v manjše kraje, kjer bi jih potrebovali. Predvsem manjka strokovnjakov za proizvodne poklice. V letu 1980 je v gospodarstvu manjkalo 40.000 gradbenikov, 12.000 kovinarjev, 6500 rudarjev in geologov, 5500 monterjev, inštalaterjev itd. Številni kovinarji z dokončano srednjo tehnično šolo bi se lahko precej zaposlili kot visokokvalificirani delavci, pa tega nočejo, čakajo in so še naprej nezaposleni.

Na kongresu je bilo precej govora tudi o problematiki stabilizacije cen, o malem gospodarstvu in izvajanju delegatskega sistema, o čemer pa nekaj besed drugič.

Ukrepi na področju cen za tekstilne proizvode

V zvezi z zelo aktualno problematiko, na področju cen za tekstilne proizvode, je Splošno združenje tekstilne industrije Slovenije naslovilo na Republiško skupnost za cene posebno vlogo, ki jo zaradi njenega pomena v celoti objavlja:

Delegacija tekstilne industrije v Republiški skupnosti za cene se je na pobudo 8. seje Sveta republiške skupnosti za cene sestala na svoji 7. seji, dne 3. 6. 1981 ter sklenila sledeče:

— Delegacija ne more sprejeti pobude za oblikovanje cen preje z dogovarjanjem, ker je slovenska tekstilna industrija na tem sektorju deficitna in ne more zavezovati OZD iz drugih republik, kjer kupujejo 6000 ton preje.

— Delegacija je ponovno sprejela sklep, da se cene tekstilnim proizvodom, posebej pa bombažnim in volnenim prejam ter njihovim mešanicam, oblikujejo po tržnih pogojih. Oblikovanje cen pa mora biti vsklajeno z Zakonom o temeljnih sistema cen in družbeni kontroli cen ter Dogovorom o izvajanju politike cen v letu 1981 in v prihodnje brez obveznosti prijavljanju cen Republiški skupnosti za cene.

Zgoraj navedeni sklep delegacija utemeljuje s sledečim:

Na predlog predstavnika Republiške skupnosti za cene naj bi se

cene bombažnim in volnenim prejam ter njihovim mešanicam oblikovale potom obveznega sporazumevanja. To obliko družbene kontrole predlagajo edino v Sloveniji, kar bi povzročilo številne zaplete na jugoslovanskem tržišču. Dve slovenski predilnici je mogoče zavezati, da se sporazumevata s kupci iz SR Slovenije, kar pomeni ca. 40% kupecev. Cene tekstilnih proizvodov so v republiških pristojnostih in tekstilni proizvajalci so vezani na režime svojih področij. Ukrep v Sloveniji prizadene samo dve solo predilnici medtem, ko je večina ostalih predilnic v sklopu kombinatov, ki poleg preje proizvajajo končne bombažne ali volnene tkanine. Te predilnice pretežno oskrbujejo svoje TOZD s prejo, le manjši del preje pa prodajo v Sloveniji ali pa na ostalem jugoslovanskem tržišču. Zato predlog Republiške skupnosti za cene tudi nima večje praktične vrednosti, razen obsežnega in dragega administriranja!

Delegacija je tudi mnenja, da, spričo raznovrstne ponudbe tekstila, v pogojih medsebojne konkurence na slovenskem in enotnem jugoslovanskem tržišču, ni bojzani, da bi s cenami pretiravali pri proizvodnji tekstilnih proizvodov v povprečni kvaliteti. Slovenska tekstilna industrija že sedaj predstavlja najrekrativnejši del jugoslovanske tekstilne industrije, zato je

delegacija menja, da bi tudi cenovna politika morala še v naprej vzpodbujati delovne organizacije k proizvodnji sodobnega, kvalitetnega tekstila v vrhunski kvaliteti, s katerim bi dosegali boljši dohodek in s tem tudi ustrezen in enakopraven položaj v slovenskem gospodarstvu. Napačna politika cen pa lahko zavre kreativnost in s tem padec tehnološke in gospodarske učinkovitosti, kar bi lahko imelo daljnosežne posledice. V dose-danjih prizadevanjih v tej smeri je tekstilna industrija Slovenije imela podporo tudi v republiških izvršnih organih ter menimo, da mora tej politiki slediti tudi Republiška skupnost za cene. Delegacija je poudarila tudi dejstvo, da je prav tekstilna industrija v letu 1980 pokazala veliko pripravljenost za povečanje izvoznih rezultatov, pri tem pa tekstilni delavci delajo v pogojih tri in celo štiriizmen-skega obratovanja ob najnižjih OD. Vsekakor bo treba tudi to dejstvo upoštevati ter polagoma tekstilnim delavcem zagotoviti enakopraven položaj v slovenski družbi.

Delegacija je mnenja, da bi se Skupnost morala bolj posvetiti panogam, ki nadpovprečno zvišujejo cene, medtem ko je tekstilna industrija Slovenije pod povprečjem ter je pričela v pogledu cen celo zaostajati za ostalimi republikami, kar je, glede na sedanje kvalitetne dosežke, neopravičljivo.

Delegacija tekstilne industrije Slovenije v Republiški skupnosti za cene želi, da se pri odločanju o režimu cen upošteva njen sklep in navedeno utemeljitev ter vsebino dopisa Splošnega združenja tekstilne industrije Slovenije z dne 23. 4. 1981.

Bo SIS za raziskovalno dejavnost zaživela?

Ponovna skupščina SIS za raziskovalno dejavnost 17. 6. — spet ni bila sklepčna. Od 38 delegatov se jih je skupščine udeležilo 17. Kljub animiranju delegatov preko družbeno-političnih dejavnikov in kljub resnično organiziranemu in kvalitetnemu obveščanju se niso odzvale predvsem tiste delegacije, ki imajo skupne delegate na več področjih.

Skupščina je kljub temu obravnavala teme in glasovala o sklepih s tem, da bo za večinsko potrditev sklepov delegacije, ki niso bile prisotne, zaprosila pismeno.

Živahnješe delovanje občinske raziskovalne skupnosti je pogojeno z novo razporeditvijo sredstev, ki se zbirajo v ta namen. Dosedaj so se ta sredstva zbirala centralizirano na republiškem nivoju, sedaj pa občinska raziskovalna skupnost razpolaga z 90% teh sredstev, kar bo predvidoma v letu 1981 predstavljalo 2.581.000 din. Prisotni de-

legati so sprejeli finančni plan raziskovalne skupnosti, ki 85% teh, v občinskem merilu razpoložljivih sredstev namenja za izvedbo občinskega raziskovalnega programa. Za konkretizacijo tega programa je bil sprejet sklep o razpisu raziskovalnih nalog na področju občine Domžale. Razpis bo objavljen v »Občinskem poročevalcu« in v »Delu«, v njem pa bodo konkretizirani pogoji razpisa. Delegati so se strinjali, da imajo prednost dolgoročnejši raziskovalni projekti, ki so skupnega pomena za občino, oziroma ki jih podpira več delovnih organizacij.

Poleg tega razpisa so delegati sprejeli sklep o razpisu nagrad inovatorjem (skupen znesek 100.000 din) in se strinjali s predlogom da je komisija za inovacije raziskovalne skupnosti istovetna z občinsko komisijo za inovacije.

V skladu s stabilizacijskimi prizadevanji raziskovalna skupnost

občine Domžale ne bo profesionalizirala tajniških del, del teh del pa bo prenesla na skupne službe samoupravnih interesnih skupnosti občine.

Ne nazadnje so se delegati strinjali z dopolnjenim samoupravnim sporazumom o raziskovalni dejavnosti v občini Domžale. Sporazum je usklajen z zakonom o raziskovalni dejavnosti.

Novost je tudi prehod iz sedanjega delovanja izvršilnega odbora in skupščine na delovanje predsedstva, delovnih komisij in skupščine. To naj bi prineslo učinkovitejše delovanje.

V naši družbi, prav posebno pa še v zadnjem času, je raziskovalna dejavnost eden od stebrov razvoja. Tega bi se moralo zavedati tudi združeno delo — tudi v obliki sodelovanja in skupnega nastopanja v občinski raziskovalna skupnosti.

Cirila Črne

Razvitje gasilskega prapora

Letos bodo naši gasilci razvili svoj prapor. Priprave so v teku in dela ne manjka. Na slovesni paradi bo sodelovalo preko 200 gasilcev iz sosednjih društev ter gosti iz občine in republike.

O našem gasilskem društvu smo že večkrat pisali. Starejši sodelavci se mnogih nastopov spominjajo, mlajši pa so o njih brali v Konoplenu ali pa v knjigi Stražarja, katero je nedavno tega izdal. Knjiga nosi naslov »100 LET GASILSTVA DOMŽALSKE OBČINE«. Za tiste, ki delajo v vrstah gasilcev že nekaj desetletij bo ta zapis le obujanje spomina na pretekla leta. Kadar takšne reči beremo, nam je tudi prijetno pri srcu, celo če nam je zapis blizu.

Tik pred začetkom druge svetovne vojne, leta 1939, so v Induplati d.z.o.z. ustanovili gasilsko edinico. Temni oblaki negotovosti, ki so se zgrinjali nad Evropo, so silili lastnike tovarn in podjetij, da pokrepejo zaščitne mere, s katerimi bi preprečili uničenje imovine v primeru požara. Takšni nagibi so vodili tudi lastnike tovarne Induplati, ko so zadolžili Franca PIRCA z nalogo, da organizira gasilsko edinico. Mnogi smo poznali tovariša Pirca, zato nam je razumljivo, da je svojo nalogo uspešno opravil. Za svojega pomočnika si je izbral tkalca Štefana JANKOVIČA in Petra HABJANA.

Po vojni je poveljništvo jarkških gasilcev prevzel tovariš Miha MATIČIČ, za njim pa tovariš Matevž BURJA. Leta 1957 je postal poveljnik poklicni gasilec tovariš Ivan MAJHEN. Omeniti velja še tovariša Franca PANJANA, ki je vsa poveljna leta, do datuma, ko je gasilstvo prevzel Majhen, opravljal delo tajnika društva. Z upokojitvijo Majhna je gasilstvo prevzel tovariš Drago MRDŽENOVIC, s tem, da je poklicno opravljanje in vodenje (skrb za gasilske naprave) prevzel tovariš Tone HRIBAR.

Vestno vodstvo je povsod zagotovilo za uspešno delo in za stabilnost društva ali organizacije. Ljudi, ki so jih na zadnjem občnem zboru izvolili, jamčijo, da bo sedanji čas le člen v verigi obstoja gasilskega društva Induplati. Za predsednika IGD (industrijskega gasilskega društva) Induplati so izvolili Alojza PUŠLARJA,

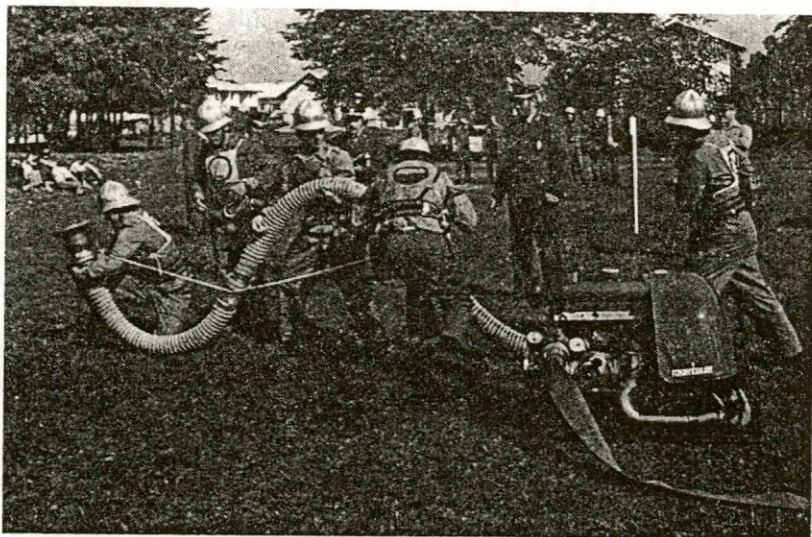
poveljnika sta Drago MRDŽENOVIC in Tone HRIBAR, blagajnik je Jernej RUCIGAJ in tajnica tov. Marica KRAJŠEK. Osemindeset članov, od katerih je večina aktivna, je izvolila tudi nadzorni odbor in svojo disciplinsko komisijo.

Naši gasilci so opremljeni s primerno opremo. Prvo brizgalno so dobili že leta 1938, danes imajo na voljo »rozenbaverco«. V gasilski orodjarni imajo potrebno opremo za svoje člane in cevi ter nekatere aparate, ki jim omogočajo posege v zahtevnejših primerih (zadimljeni prostori). Žal so brez primerne vozila, ki je prav sedaj še kako potrebno, zato ker se je Induplati s svojimi tozdi razširil še na Radomlje in Mengeš (Peče in Mokronog zahtevata lokalno ureditev gasilstva in ga tukaj ne bom obravnaval, op. p.). Za nakup gasilskega kombija so

nosti. Nad štirideset priznanj imajo v svoji posesti (ker jim je zmanjkalo prostora imajo nekaj manj kot polovico priznanj arhiviranih). Z velikim ponosom pa se postavljajo z odlikovanjem, na katerem sem prebral naslednje:

»Z ukazom predsednika Socialistične federativne republike Jugoslavije Josipa Broza Tita se dodeljuje gasilskemu društvu Induplati za zasluge pri zaščiti in reševanju življenj ter reševanju družbene in zasebne imovine red za zasluge s srebrnim vencem«. Ukaz je datiran v Beogradu 9. nov. 1967.

Takoj za tem odlikovanjem je treba omeniti priborjeno pravico, da nastopijo kot najboljši gasilci iz vrst industrijskih gasilskih društev SFRJ na gasilski olimpiadi v Milhou-seu (Francija). To je bilo leta 1963. Takrat so osvojili »olimpijsko srebro«.

Tridelni napad — vaja naših gasilcev

se že odločili, povedali so mi, da je to v načrtu za prihodnje obdobje.

Kot drugi, si tudi gasilci dopolnjujejo opremo, vseeno so s to, ki jim je bila na voljo, gasili požare v matični tovarni v Jaršah in takrat, ko je gorelo pri sosedih (Lek, Papirnica na Količevem, Slovenijales v Preserjah ter Helios v Domžalah). Stalna pripravljenost gasilcev pa je rezultat vaj in tekmovalnih nastopov.

Ravno kar zadeva nastope, je treba naglasiti, da so člani našega društva znani po zelo večšem znanju in veliki spret-

Ko sem štel priznanja in odlikovanja nisem mogel mimo pogleda na pokale. Vseh je trinajst. Ponosno je govoril tovariš Mrdženovič o največjem »prehodnem«. Pri tem je povedal, da so ga dobili za trikratno zmago na republiškem tekmovanju industrijskih gasilskih društev tekstilcev Slovenije. V zadnjem času za zmage na tekmovanjih ne podeljujejo več pokale, ampak značke. Najprej dobijo zmagovalci rumeno značko, potem oranžne in kot najvišje priznanje rdeče značke. Moja sogovornika Mrdženovič in

Naši gasilci (arhivski posnetek)

Hribar sta povedala, da ima tudi tekmovanje drugačen pomen kot nekoč. Poslej gre le za preverjanje pripravljenosti in utrjevanja stanovske pripadnosti tam, kjer je ta postala mlahava.

Osrednja misel tega zapisa pa ostaja razvitje prapora, zato najprej o tem. Zamisel o nabavi lastnega prapora je vzniknila pri Dragu Mrdženo- viču in Tonetu Hribarju hkra- ti. Zato sta zamisel začela tudi družno oblikovati in uresničevati. Kljub obilici dela pa sta srečna, ker kažejo samoupravni organi in uprava delovne organizacije Induplati popolno razumevanje za stvar. Posebej sta omenila direktorja, dipl. ing. Sreča BERGANTA, ki je prevzel, skupaj s svojo soprogo Miro, nalogo botra novemu praporu. Prepričan sem, da je to priznanje dosedanjemu delu gasilcev in spodbuda ter podpora za delo vnaprej.

Prapor je že naročen, tudi gotov bo pravočasno. Opisala

pa sta mi ga tako: na eni strani bo gasilski simbol z besedilom NA POMOC, na drugi strani pa bo zaščitni znak podjetja INDUPLATI z napisom kraja JARSE. Pri razvitju bodo na drog zabili spominske žebličke, katere prodajajo po 250 dinarjev že sedaj. Zavez- tost, s katero so se gasilci oprijeli naloge zagotavlja, da bodo zabili kar nekaj žebeljev z imeni darovalcev. Vsakega bodo posebej imenovali.

Dosedanji uspehi naših gasilcev jamčijo, da bodo tudi tokrat uspeli. Svoj nastop pa želijo zaključiti s pravo »gasilsko veselico«, na katero ste povabljeni tudi vi. Paradni nastop gasilcev in razvitje prapora bo na športnem igrišču Induplati v Jaršah. Tam bo tudi veselica. Kot rečeno bo zadeva uspela le, če boste prišli tja tudi vi. Gasilci so poznani po organizacijskih sposobnostih. Prepričajmo se o tem. Do takrat pa želijo gasilci vsem bralcem lepe počitnice.

Tončka Hren in Stefka Juhant sta prisebno pogasili požar v tkalnici (članek v majski številki Konoplana)

Prvi stiki z delom

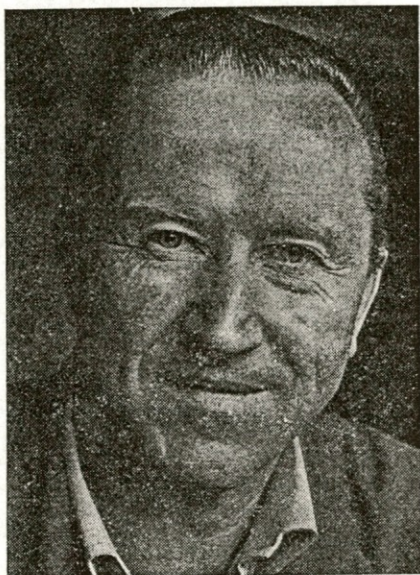
V juniju je prišlo v našo tovarno tudi precej dijakov na počitniško delo ali obvezno prakso. Vse povsod so bili razmeščeni in v skupnih službah. Ni še dolgo tega, ko sem tudi sama prihajala po končanem pouku na prakso in potem še podaljšala delo, da sem dobila več denarja za počitnice in šolske potrebščine. Nič se ni spremenilo od takrat, zato razumem njihovo negotovost in plahost. Ko se srečujejo s prakso, se sprašujejo ali so se prav odločili. Odgovor bo prinesel šele čas, saj v tem življenjskem obdobju še vsakdo išče samega sebe in niti prav ne ve, kaj želi. Ko sem jih povprašala, kako se počutijo v naši DO, kar niso vedeli prav, kaj naj rečejo. Niso še utegnili urediti vseh vtisov. Ob prihodu jih je tov. Nikoličeva seznanila z najosnovnejšimi podatki o naši proizvodnji, o poteku dela v obeh proizvodnih tozidih, o potrebni pazljivosti ipd., potem pa so odšli vsak na svoj konec; dijakinje in dijaki tekstilne srednje šole v tkalnico, kjer so pomagali tkalkam npr., pri vozlanju strganih nitk ter v barvarno tisti iz odleka za kemijsko tehnologijo. Dijakinje ekonomske šole pa so bile v nabavi in finančnem oddelku. Vsi po vrsti se strinjajo, da se praksa močno razlikuje od teorije v šoli, saj npr. v tekstilni šoli uporabljajo za učenje zelo stare tkalske stroje, zato jih je nova strojna oprema presenetila. Tudi dijak elektrotehnične šole, ki je bil na praksi v elektrodelavnici meni, da je enotedenska praksa v šoli, v vsakem semestru, premalo. Ostali mladinci so pomagali v skladiščnih ali pa so na dvorišču pospravljali zaboje. Sicer pa delo v tovarni, v primerjavi s šolskimi dnevi ni nič kaj prijetno, tolažijo pa se s tem, da ne bo trajalo več kot tri do štiri tedne, potem pa zlata svoboda in počitniški užitki. Nekateri praktiki so se oglasili v splošnem sektorju, kjer so dobili statut, da so lažje napisali »Dnevnik«, ta neobdiga treba.

Počasi pa postajajo dnevi prakse dolgočasni, zato niso žalostni, ko se morajo posloviti in se predati počitniškemu dnevom. Poleg pridobljenega znanja in denarja odnesejo s seboj tudi mnoge vtiste, nova poznanstva, dogovore o skupnem preživljanju na počitnicah na bazenih ali na športnih igriščih itd.

Najprej pa se morajo malo odpočiti, kar nam pove vzklik na ustih vsakega: »O, jutri bom pa spall!«

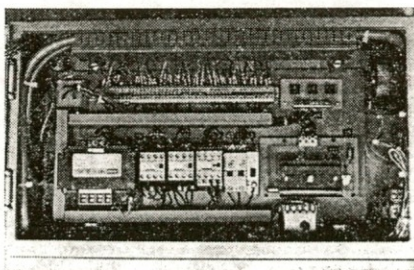
Inovacije Viktorja Lamberška

Tovariš Viktor Lamberšek, visoko kvalificirani električnik v tozdu konfekcije v Radomljah, je v zadnjem času izvedel nekatere izboljšave na strojih, s katerimi delamo v konfekciji.

Viktor Lamberšek

V enem primeru je odpravil negotovost pri delovanju varilnega stroja, s katerim spajamo plastificirane tkanine za strehe šotorov. Po proučitvi, je v dogovoru z drugimi, vstavil kasnitveni element in tega ustrezno uvezel med ostale elektrovode. Rezultat je bil zadovoljiv. Stroj deluje poslej brez bojazni za kvaliteto izdelka. (Slika 1)

Slika 1

V nekem drugem primeru je Lamberšek vgradil primerne kondenzatorje in s tem odpravil jalovo energijo, ki je v celotnem obratu v Radomljah ni malo. Odprava jalove energije pomeni obenem zmanjšanje stroškov za porabljeno električno energijo. Konkretno je šlo pri tem, da je vstavil poseben mehanizem, ki je vklapljal in izklapljal kondenzator, kadar je bilo jalove energije več in obratno izklapljal kondenzator, kadar ni bilo jalove energije.

Zanimiva je tudi njegova rešitev odprave napake, do katere je prišlo pri pogosti menjavi — poprečno enkrat na mesec — pnevmatskega cilindra. Ti cilindri so postali zavoljo iskrenja netesni in s tem neuporabni. Tovariš Lamberšek je pri delu predmetnega bata zamenjal material. Uporabil je plastiko, in s tem izoliral pretok električnega toka in tako ohranil bat nepoškodovan. (Slika 2)

Prve bate je bilo treba kupiti iz uvoza, potem smo jih dobivali iz domače proizvodnje; novi bati ter zastoji in s tem izpadi proizvodnje, so bili veliki režijski stroški, ki so sedaj, odkar uporabljajo cilindre Lamberškove variante, povsem odpadli. Da je rešitev trajna pove poletek, da cilindrov od jeseni 1979 nismo zamenjali.

Slednjič je tu še izboljšava visokofrekvenčnega varilnega stroja I, ki po obnovi ni deloval kot pričakovano. Z vgraditvijo močnejšega kondenzatorja je dobil stroj potrebno moč, tako je dragoceni stroj zopet brezhibno uporaben.

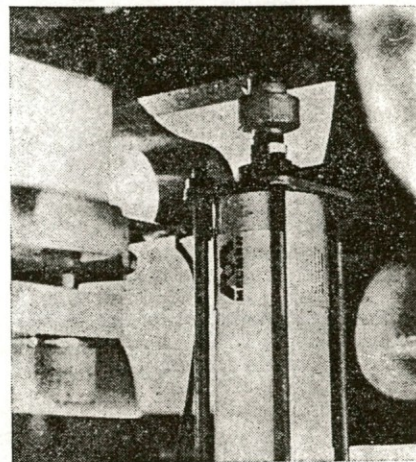
Tovariš Viktor Lamberšek je prišel v delovno organizacijo Induplati 11. februarja 1947. V tem času je bil električnik v predilnici, potem v tkalnici, zadnjih nekaj let pa se posebej ukvarja z elektronskimi napravami, s katerimi je opremljenih vedno več strojev, predvsem novejših. V konfekciji v Radomljah skrbi za vse električne stroje. Vodja tozda inženir Rainer je oce-

nil njegovo delo tako: »Vsi stroji delujejo, noben ni v okvari. Če pa do okvare pride je tu Lamberšek, ki bo napako odpravil. Z njegovim delom smo zadovoljni!«

Prepričan sem, da bo o Lamberškovih predlogih dala svojo oceno tudi komisija za inovacije pri DO Induplati. Menim, da tudi primerna nagrada ne bo izostala.

Zato, ker nam je v teh, zelo zaostrenih pogojih gospodarjenja, vsaka izboljšava ali inovacija zelo dobrodošla sem prepričan, da bo ta zapis spodbudil še druge, ki imajo svoje predloge in rešitve za konkretne primere. ZE VČERAJ NAM JE BIL VSAK PRIHRANEK NA MATERIALU ALI STROŠKIH DOBRODOŠEL, JUTRI NAM BO ŠE BOLJ.

O. Lipovšek

Slika 2

Novi vodja tehničnega sektorja

Z inženirjem Stoimenovskim sva se pogovarjala kot dolgoletna znanca. Kljub temu sem za začetek prislunil njegovi pripovedi. Tako je pripovedoval:

Rodil sem se pred enaintridesetimi leti v Bratislavcih, v občini Delčevo. Sodim, da mi ni treba posebej poudarjati, da leži ta kraj v SR Makedoniji; kdor pa bi ga le želel najti na zemljevidu, naj ga išče ob trimeji SFRJ—Grčija—Bolgarija. Do bolgarske meje ni daleč, okrog 10 km, približno 50 km je do grške meje. Pokrajina je podobna naši Dolenjski, pokrivajo jo listnati gozdovi ter polja in pašniki. Proti meji so hribi višji in dosežejo v Osogorskih planinah višino do 1.400 m. Na njih še nisem bil pač pa na 1.310 m visokem Golaku.

Prav v Osogorsko planino so izkopali rudnik, iz katerega kopljejo svinec in cinkovo rudo. Od industrije je v Bratislavcih Tovarna filtrov, ter dve tekstilni tovarni (Frotirka in Goblenka).

Vina pri nas ne pijemo, pravi Pavle Stoimenovski, ker v teh kra-

jih ni vinogradov z grozdem zato pa imamo veliko sliv iz katerih kuhamo pravo žganje, ki se imenuje »pijanec«. Veliko je tudi jablan in hrušk, od poljedelskih kultur pa je najbolj poznan naš prvovrstni tobak. Naše kraje povezuje cesta, na kateri je živahen promet (mejni prehod) železnice pa v tem delu Jugoslavije ni.

Takrat, leta 1970, ko je odšel v Ljubljano na študij tekstilne tehnologije je pustil doma starše ter tri brate in dve sestri. V Ljubljani se je najprej spoprijel s slovenščino in jo sorazmerno hitro obvladal. Danes je večš pogovorne slovenščine, do te umetnosti si je pomagal z branjem knjig in pogovarjanjem.

Leta 1976 je diplomiral in po študiju takoj nastopil delo v Induplati kot tekstilni inženir v razvojnem oddelku. V letih 1977/78 je odslužil vojaški rok v JNA. Od 1979 do konca junija 1981 je bil vodja priprave dela. Od 1. julija 1981 naprej je VODJA TEHNIČNEGA SEKTORJA DO INDUPLATI. O svojem konceptu dela je rekel:

Inženir Janko Ukmar, novi vodja TOZD Proizvodnja

Dipl. ing. Pavle Stoimenovski

— Sem zagovornik trdne povezave med proizvodnimi tozdi in estalimi sektorji v skupnih službah. Za doseganje dobrega sodelovanja postavljam v ospredje

— ekzaktno planiranje dela (pravočasna nabava repromaterialov in pomožnih sredstev, prilagoditev proizvodnje tehničnim možnostim in koordinirati neodvisnost).

Močno se želim naslanjati na sodelovanje s komercialnim sektorjem, ki nam bo javljal, kaj je aktualno za prodajo.

— Delo bo uspešno le, če bomo pravočasno nabavili vse potrebne repromaterialne, s katerimi bodo delali proizvodni tozdi.

Nabava je pogosto motena, zato bomo morali

— spremljati možnosti nabave materialov in zahtevati, da bodo ti dovolj kvalitetni za izdelavo končnih izdelkov. S tem zagotovimo bomo planirali naš proizvodni program za prodajo na domačem trgu in seveda za izvoz. Prednosti bomo dali tistim artiklom, ki bodo najbolj akumulativni.

Analiza, ki zajema vse te elemente, je že izdelana za vse artikle, ki so v proizvodnem programu, je na koncu poudaril novi šef tehničnega sektorja.

Vsi si želimo, da bi inženir Stoimenovski uspel. Od dobrega dela je odvisno naše dobro počutje. Ja, prav pri občutju sem se spomnil, da se je Pavle Stoimenovski poročil leta 1974 s takratno študentko, ki je prišla v Ljubljano iz Baranje. Leta 1978 se je družinica povečala za sinka, ki so mu dali ime Saša. Nekaj let so se trije stiskali v enosobnem podnajemniškem stanovanju, prav te dni, na začetku poletja 1981 pa je dobil ključke družinskega stanovanja v Novih Jaršah v Ljubljani. Ta osnovna skrb vsakega človeka je za družino Stoimenovski sedaj urejena. Na novem delovnem mestu v Induplati bo zato lahko uporabil še več energije, ki jo bo vsekakor rabil.

Janko Ukmar se je rodil leta 1929 v Branici pri Vipavi na Primorskem. Ko so Italijani pričeli novičiti Slovence za vojno v Afriki, je njegov oče pobegnil v pravo domovino, v Jugoslavijo. Mama je zapustila z otroci Italijo legalno. Komaj 4 leta je bil takrat Janko star in v šolo je šel prvič v Zalogu in tudi naprej, samo v slovenske šole. Ta, nekoliko daljši uvod v njegovo najbolj rano mladost sem zapisal zato, ker do tega zapisa tudi sam nisem vedel za ta življenjski podatek. Janko Ukmar je bil zame vedno Založan (op. p.).

V Induplati je prišel kot prvi mlajše generacije diplomiranih tekstilcev. Do leta 1968 je delal v neposredni proizvodnji. Skoraj deset let je bil nato šef kadrovskega sektorja DO Induplati. Nekaj zadnjih let je bil šef nabavnega sektorja DO, kar mu pomeni, tako je rekel, osnovo za nadaljnje delo, ki bo zopet v proizvodnji.

Od 1. julija bo prevzel delovno mesto VODJA TOZD PROIZVODNJA v sklopu naše delovne organizacije. O delu, ki ga bo te dni prevzel je dejal:

»Vse pozitivno je treba negovati in spodbujati tudi naprej. Dosedanje delo je bilo skrbno opravljeno kar pove, da so delali, in da delajo, na posameznih delovnih mestih strokovno podkovani ljudje; to jamči dobro delo. Vemo, da smo sredi zelo težavnih prilik po vprašanju gospodarjenja, kar se kaže v občasem pomanjkanju razno-raznih materialov. Takšno stanje vpliva na proizvodnjo zaviralno. Naloga vseh bo zatorej, da se spopravimo z začetnim ciljem, ki je v zahtevi, da slejko-prej založimo vse statve, da bo-

do proizvajale nove metre blaga. Začeti bo treba v predilnici, kjer bodo morali predelovati več sintetičnih vlaken, ker bombaža, tako kaže, tudi v bližnji prihodnosti ne bo dovolj. Surovine za predilnico so zagotovljene.

Moje gledišče je« je rekel na koncu inženir Ukmar, »da še trdneje povežemo tozde med seboj. Za nobeno ceno ne sme priti do zapiranja tozdov v lastne ograje. Take poyave sem pri opravljanju svojih službenih dolžnostih v zadnjem času opazil v naši domovini. Vsak delavec naše delovne organizacije naj dela kjerkoli, velja enako, prispeva enako k skupnemu uspehu.

Se enkrat sem preusmeril najin razgovor. Dve stvari ne gre opuščati, ko teče beseda o tovarišu Ukmarju. Začnimo s tem, da je že od leta 1951 naprej rezervni oficir JLA. Več let je bil komandir mladinske čete v Domžalah in predavatelj predvojaške vzgoje. Bil je tudi deljen enoti na Blokah in kasneje posebni enoti TO SR Slovenije. Zadnji dve leti je, kot mnogi drugi, na civilni »dužnosti« v naši delovni organizaciji.

Ono drugo, kar je za Ukmarja še značilno, je povezano z lovom. Na lov gre za zabavo in odstrel ni najbolj pomemben. Doslej pa šteje med trofeje odstrel divjega petelina, katerega je uplenil na Menini planini potem, ko ga je zalezoval 4 leta. Druga lovska trofeja je odstrel divje mačke na Dobenu, kar je redke primer, saj niti najstarejši lovci ne pomnijo, da bi v njihov revir zašla ta krvoločna zver.

Pri opravljanju nove naloge mu želimo mnogo uspeha.

-r

Danes še dijaki, morda nekoč sodelavci, »pri delu«

Merske enote

Nadaljevanje in konec

V tekstilni dejavnosti ima poizkus ločevanja osnovnih velikosti (teže) in izpeljana veikost sile, poseben pomen.

Doslej je veljalo pri preračunavanju trgalnih vrednosti, merjenih v kilogramih ali kilopondih, s pomočjo finoče vlaken ali preje, v trgalno dolžino.

$$\text{Trgalna dolžina} = \text{trgalna sila} \cdot \text{Nm} = \frac{\text{kg} \cdot \text{km}}{\text{kg}} = \text{km}$$

$$\text{Trgalna dolžina} = \frac{\text{trgalna sila}}{\text{ktex}} = \frac{\text{kg} \cdot \text{km}}{\text{KM}} = \text{km}$$

Z besedami, trgalna dolžina je bila tista dolžina, pri kateri se je vlakno ali preja pretrgala zaradi lastne teže. Iz tega izhaja, da je trgalna dolžina odvisna od kraja preizkusa, ker je lastna teža določenega vlakna ali preje odvisna od zemljine privlačnosti, ki predstavlja različno veliko silo. Trgalna vrednost zato ni, strogo vzeto, prava lastnost materiala in zato za točno oznako trdnosti materiala le pogojno primerna. Iz obrazca je to jasno razvidno, ker se pri tem krajšata kg kot enota sile in kg kot enota teže. To pri rabi SI enot ni dovoljeno, pa tudi računsko to ni več izvedljivo.

V SI SISTEMU izražamo trgalno silo, nanašajočo se na finočo tako, da delimo trgalno silo v newtonu s finočo preje ali vlakna s texi. Če si izberemo mesto newtona centinewton (cN), potem dobimo na 2% zaokroženo napako enako številčno vrednost kot doslej za trgalno vrednost.

Trgalna vrednost, ki se nanaša na točko:

$$1 \frac{\text{cN}}{\text{tex}} \approx 1 \frac{\text{p}}{\text{tex}} = 1 \text{ Rkm}$$

Smiselno velja isto za prednapetostne sile, ki se nanašajo na finočo ali pa za druge sile pod trgalno vrednostjo. Tudi te sile navajamo z cN/tex.

5.2 Napetost zaradi mehanskega pritiska

Merilni sistemi, ki zamenjujejo SI SISTEM uporabljajo za pritisk mehansko napetost kot enoto kp/

DOPISUJTE

V KONOPLAN

cm² ali kp/mm². Poleg teh pogosto tudi kg/cm² ter kg/mm² kot enoto za silo. Za točnejšo oznako so bile tu še kratice kot at, atü, ata in atu v rabi. Meteorologi pa so uporabljali za navajanje zračnega pritiska še metre vodnega stolpca (mVS) ali milimetre v živosrebrnem stolpcu (Torr). Ustrezno navedenemu in v prejšnjem odstavku uporabljenem ima SI SISTEM za navedbo pritiska ali za mehanske napetosti za silo le enoto newton, nanašajočo se na določeno površino. Ta enota se imenuje Pascal (Pa).

1 pascal je tisti pritisk, ki ga izvaja sila 1 newtona na površino 1 m².
1 Pa = 1 N/m²

Zato, ker je 1 pascal zelo nizek pritisk, uporabljamo za enoto 100 000 Pa naslednjo enoto, ki se imenuje Bar.

$$1 \text{ bar} = 100\,000 \text{ N/m}^2 = 1 \text{ daN/cm}^2$$

Za navedbo mehanske napetosti uporabljamo še megapascal (MPa):

$$1 \text{ MPa} = 1 \text{ N/mm}^2$$

Za preračunavanje velja:

$$\begin{aligned} 1 \text{ Pa} &\approx 0,00001 \text{ kp/cm}^2 = 0,01/\text{cm}^2 \\ 1 \text{ bar} &\approx 1 \text{ kp/cm}^2 = 1 \text{ at} = 10 \text{ mVS} \\ 1 \text{ MPa} &= 1 \text{ N/mm}^2 \approx 10 \text{ kp/cm}^2 = 0,1 \text{ kmm}^2 \end{aligned}$$

5.3. Energija, delo, količina toplote

Za električno energijo (kwh), za mehansko delo (kpm, Ksh) in za toplotno energijo (kcal) so doslej uporabljali različne enote, katere je bilo mogoče preračunavati medsebojno s precejšno zamotanostjo (n. pr. 1 kcal = 0,00116 kwh).

SI SISTEM pozna za to le še eno samo enoto joul (izgovori džaul) J:

$$\begin{aligned} 1 \text{ jaul} &\text{ je tisto delo, ki je opravljeno } \\ &\text{tedaj, če delujemo na točko s silo} \\ &1 \text{ newtona in jo v smeri sile prem} \\ &\text{nemo za 1 meter. } 1 \text{ J} = 1 \text{ N} \cdot \text{m} \\ 1 \text{ J} &= 1 \text{ N} \cdot \text{m} \end{aligned}$$

Pri preračunavanju v dosedanje enote nastopijo naslednji faktorji:

$$\begin{aligned} 1 \text{ kwh} &= 3\,600\,000 \text{ J} \\ 1 \text{ Wa} &= 1 \text{ J} \\ 1 \text{ kcal} &= 4\,200 \text{ J} \\ 1 \text{ kpm} &= 0,81 \text{ J} \approx 10 \text{ J} \end{aligned}$$

5.4 Delo

Časovno omejeno delo, energija ali količina toplote, so doslej navajali vsi v wattih ali v konjskih silah. V SI SISTEMU konjska sila odpade, watt s kratico W pa ostaja kot edina enota za izražanje dela.

1 watt je tisto delo, pri katerem v 1 sekundi pretvori delo 1 jula:
1 W = 1 J/s

Med konjskimi silami in SI enotami wat obstojajo naslednji odnosi:

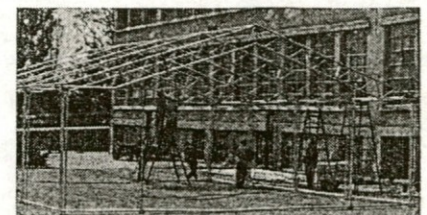
$$\begin{aligned} 1 \text{ KS} &= 736 \text{ W} = 0,735 \text{ kw} \\ 1 \text{ W} &= 0,00136 \text{ KS} \\ 1 \text{ KW} &= 1,36 \text{ KS} \end{aligned}$$

5.5 Finoča vlaken in preje

Kot osnova velja, da lahko finočo navedemo kot težo, ki se nanaša na dolžino (titer), ali kot dolžino, ki se nanaša na težo (številka). Ti dve oznaki za finočo sta medsebojno recipročni. Zavrlo poenostavitve in v izogib pomotam je istočasna raba dveh nasprotnih sistemov neumestna. Zato je v zakonu in v DIN normah treba dati poudarek na tex, ki sloni na teži, ki se nanaša na dolžino (kratica je tex).

1 tex je tista finoča, pri kateri je vlakno ali preja dolga 1 km težka 1 gram: 1 tex = 1 g/km

Po že znanih postopkih lahko iz te enote tvorimo mnogokratnik in dele kot: kilotex (ktex), decitex (dtx), centitex (ctex), mililitex (mtex). Običajno so v gospodarstvu v rabi oznake decitex. Metrične številke, ki se nanašajo na težo, bi naj opustili. Odpadejo tudi vse metrične oznake, ki ne izvirajo iz metričnega sistema (n. pr. angleško številčenje) ali, ki ne bazirajo na decimalnem sistemu (n. pr. titer in denier).

Ogradnje za šotor

6) Povzetek najvažnejših sprememb

Velikost	Dosedanje enote	Enote SI SISTEMA	
		Ime:	kratica:
Sila	kg, kp	newton	N
Pritisk, mehanska napetost	kg/cm ² , kg/mm ² , kp/cm ² , kp/mm ² at, atü, ata, atu, torr, mm, QS, mmVS	pascal bar	Pa bar
Energija, delo količina toplote	kwh, kpm, KSh, kcal	Joule	J
Delo	watt, KS	watt	W
Finoča vlaken in preje	denier, Nm, Ne, itd	tex	tex
Sila, ki se nanaša na finočo	km, g/den, p/den, g/tex, p/tex, g/dtex, p/dtex	—	cN/tex

7) Zanimivosti iz tekstilnega področja o SI SISTEMU

Poleg že navedenih osnovnih novosti je v SI SISTEMU še vrsta določil in osnovnih pravil, od katerih navajamo v nadaljevanju najvažnejše:

— kratica za sekundo je »s« (ne sek, sec ali podobno)

— Raba znakov ' in '' kot kratice za minute in sekunde je dovoljena le še pri označevanju kotov in ne

več pri časovnih oznakah.

— Teden, mesec in leto niso enote SI SISTEMA, ker ni njihova dolžina jasno definirana. Uporabljamo lahko le še sekunde, minute, ure in dan.

— Če je napisan znak za čas v isti višini kot številka (n. pr. 1 ura 30 min) potem je s tem označen čas za neko trajanje, če pa napišemo kratico višje (n. pr. 1^h30^{min}) potem določamo s tem točno določen čas.

Finoča preje in vlaken

	dtex	tex	ktex
vlakno 3 den	3,3		
preja Nm 40	250	25	
filament preja 150 den	167		
kardni trak Nm 0,24			4,2
česanka 15 g/m			15

Pazite na pravilno izgovorjavo dtex in ktex, ker ne gre za d-tex ali za k-tex temveč za decitex oz. kilotex. Izgovorjava ustreza običajni

— Ni več dovoljeno pisati kratice q za kvadrat ali c za kubik (n. pr. qmm ali ccm).

— Raba merske enote col ni več dovoljena za označevanje dolžine (angleško, francosko, saško). Dolžino niti ali število igel lahko označujemo le še z metrično enoto.

— Besedo »teža« lahko uporabljamo le še pri navajanju količine blaga (v kilogramskih enotah). Če želimo izraziti neko silo v kilogramih potem moramo obvezno uporabljati kot enoto newton.

Teža kot merska enota pri postavljanju na tehtnico se imenuje poslej »težinski kos«.

— Kratico m za meter ne smemo postavljati v sestavljankeh na prvo mesto, da bi tako izključili zamenjavo z m pri pojmu »mili«.

8) Praktični napotki in primeri za rabo

Navajamo nekaj primerov za največkrat uporabljane velikosti na področju tekstilne dejavnosti. Števila so napisana v tekočih velikostih glede na stare in na nove enote

Zračne hale

(Nadalj. s prejšnje številke)

Zato so se takoj lotili nadaljnega razvoja. Po dolgotrajnem iskanju rešitve in po obsežnih izračunih in testih so se odločili, da bodo za kopališča izdelali hale s tremi nadaljnimi medprostori. Za zgradbe za drugačne namene lahko namestijo več ali tudi manj medprostoro-rov.

Obstaja pa tudi možnost, da bi vstavili nove plasti, ne da bi pri tem karkoli pokvarili ali uničili. To bi bilo v skladu z energetskega računico.

Tudi pri tej izvedbi je nosilni plašč zunanji plašč.

Notranji plašč je točkovno obsešen na zunanji plašč in le ohlapno napet. To prispeva k boljši akustičnosti. Notranji plašč je izdelan tako, da so njegove mere dovolj velike, da se ne odpne niti pri previsokem pritisku in ne pri vihnem vetru. Zavoljo tega in zaradi elastičnih pripov je zagotovljeno, da med halama, to je v medprostoru, nikdar ne nastopijo drugačne sile kot na zunanji plašč. Izjema je le lastna teža notranjega plašča.

Pri halah s petimi plašči imamo štiri zračne medprostore. Po treh medprostorih se zrak ne premika, v enem pa je v gibanju.

Če je treba halo ogrevati ali če je potreba po hlajenju in bi naj bili stroški za hlajenje majhni, potem teče izrabljeni zrak po najbolj notranjem medprostoru od zgoraj navzdol na prosto.

Konec prihodnjič

rabi pri izgovorjavi kratic in merskih enot (n. pr. pri izgovorjavi kratice kg je kilogram).

Trgalna vrednost

Trgalna vrednost vlakna
trgalna vrednost preje
trgalna vrednost tkanine

8 p = 7,85 CN ≈ 8 cN
340 p = 3,34 N ≈ 3,4 N
64 kp = 62,8 daN ≈ 64 daN

Sila, ki se nanaša na finočo

Trgalna dolžina

62 km = 60,8 cN/tex ≈ 62 cN/tex
6,2 p/dtex = 60,8 cN/tex ≈ 62 cN/tex
62 ptx = 60,8 cN/tex ≈ 62 cN/tex
0,2 p/dtex = 1,96 cN/tex ≈ 2 cN/tex

Prednapetostna sila

Trgalna sila traku tkanine

4,8 KPM = 47,1 J ≈ 48 J = 4,8 daJ

Razpočilna sila neke tkanine ali

12,4 kp/cm² = 1,22 N/mm² ≈ 1,24 N/mm²
12,2 bar ≈ 12,4 bar

Wolfova enota (premer)

Srednji premer 21,5 mikronov μ ≈ 21,5 μm (mikrometer)

Temperatura

190° C = 463,15 K ≈ 463 K
250° C = 523,15 K ≈ 523 K
37° C = 310,15 K ≈ 310 K

Vrtilni koeficient

$$a_m = \frac{T}{\sqrt{Nm}} \quad a = \frac{T \cdot \sqrt{dtex}}{100}$$

T = zasukov na 1 meter

Stanovanjski krediti '81

Za razpis za dodeljevanje stanovanjskih kreditov za stanovanjsko izgradnjo je prispelo skupno 40 prošelj. Stanovanjska komisija je natančno proučila vsako prošnjo ter tudi že opravila glede stanovanjskih razmer vseh novih prosilcev. Na osnovi prispelih prošelj in ugotovitve njihove utemeljenosti, kakor tudi glede na razpoložljiva sredstva, ki so bila letos razpisana za ta namen, sta družbeno-politični aktiv in stanovanjska komisija oblikovala pred-

log za dodelitev stanovanjskih kreditov, o katerem bodo sklepali delavski sveti in zbori delavcev TOZD in DSSS. Po navedenem predlogu se vsem tistim prosilcem, katerih prošnje so bile že v preteklem obdobju spoznane za utemeljene in so jim bili (glede na pomanjkanje sredstev) dodeljeni krediti v nepolni višini, letos dodeli še neizrabljen znesek kredita in jim tako omogoči dokončanje gradnje. Takih prosilcev je 14, dodelili pa naj bi jim naslednje zneske kreditov:

Zap. št.	Priimek in ime	TOZD, OE	Znesek din
1.	Rebolj Mira	Konfekcija, Peče	58.450
2.	Peterka Ani	Konfekcija, Peče	18.500
3.	Grošelj Valentina	Konfekcija, Radomlje	4.505
4.	Lah Stanislava	Konfekcija, Mokronog	60.350
5.	Kepec Vinko	Proizvodnja, tkalnica	30.700
6.	Škarja Milena	Konfekcija, Mokronog	60.350
7.	Korant Marta	Proizvodnja, pripravlj.	30.350
8.	Zarnik Marija	Proizvodnja, tkalnica	60.350
9.	Križman Jožefa	Konfekcija, Radomlje	27.895
10.	Juras Milena	Konfekcija, Radomlje	42.200
11.	Kralj Miha	Proizvodnja vzdržev.	53.100
12.	Borštnar Štefka	Konfekcija, Mokronog	60.350
13.	Zužko Francka	Proizvodnja, pripravlj.	46.400
14.	Hribernik Marija	DSSS	12.410
Skupaj			565.910

Po opravljenih ogledih in opravljenem točkovanju razmer prosilcev, ki so letos nanovo zaposlili, bi bilo potrebno, da bi se jim lahko dodelili krediti v skladu z izračunom po pravilniku, zagotoviti skupno še sredstev v višini 2.244.000 din, kar pomeni, da bi bilo treba (glede na preostala razpoložljiva sredstva po pokritju potreb zgoraj navedenih 14

prosilcev) dodatno zagotoviti še sredstva v višini 510.000 din. Takšen predlog tudi dajeta stanovanjska komisija in družbenopolitični aktiv delavskim svetom. Po tem predlogu (se pravi ob zagotovitvi navedenih dodatnih sredstev) naj bi naslednjih 17 prosilcev, glede na število zbranih točk, prejelo naslednje zneske kreditov:

Zap. št.	Priimek in ime prosilca	TOZD, OE	Št. točk	Znesek din
1.	Zupan Janez	Proizvodnja, pripravlj.	330	142.800
2.	Kveder Marinka	Proizvodnja, predilnica	320	142.800
3.	Marinšek Viktor	Proizvodnja, vzdržev.	290	132.600
4.	Kladnik Zdenka	Konfekcija, Radomlje	290	132.600
5.	Brojan Marija	DSSS	290	132.600
6.	Gregorčič Martina	Konfekcija, Mokronog	280	132.600
7.	Slinkar Marija	Konfekcija, Mokronog	280	132.600
8.	Brcar Marija	Konfekcija, Radomlje	270	132.600
9.	Ručman Slavka	Proizvodnja, pripravlj.	270	132.600
10.	Ručman Ljudmila	Proizvodnja, predilnica	270	132.600
11.	Rebolj Štefka	Konfekcija, Peče	250	132.600
12.	Komar Martina	Konfekcija, Mokronog	250	132.600
13.	Uhan Alojzija	Konfekcija, Mokronog	250	132.600
14.	Peterka Marija	Konfekcija, Peče	250	132.600
15.	Knez Alojzija	Proizvodnja, oplemen.	230	132.600
16.	Frelj Hilda	Restavracija	160	122.400
17.	Šimenc Ivanka	Proizvodnja, oplemen.	70	112.200
Skupaj				2.244.000

Po predlogu komisije in družbenopolitičnega aktiva naj bi 9 prošelj zavrnili. Pri tem gre za 1 prošnjo delavke, ki ji je že prenehalo delovno razmerje v TOZD, zaradi česar njene prošnje ni bilo mogoče obravnavati. Pri treh prošnjah, vse do sprejetja zadnje odločitve komisije, prošilke niso predložile potrebne in obvezne dokumentacije, t. j. predvsem gradbeni načrt in gradbeno dovoljenje. V treh nadaljnjih prime-

rih pa nameravajo prošilke opraviti dela, ki niso predmet kreditiranja, ker se z njimi ne pridobivajo stanovanjske površine. V dveh primerih pa gre za ustrezne stanovanjske razmere prosilk tako glede na velikost in funkcionalnost stanovanja, t. j. dejansko ne gre za njihov stanovanjski problem. Dejansko prosijo za ureditev stanovanjskih prostorov, za svoje odrasle otroke, ki so že zaposleni v drugih OZD.

Kako bo z avtobusnim prevozom na progi Domžale – Vodice – Komenda?

Pred kratkim je SAP-VIATOR, odslej INTEGRAL MPP SAP, Ljubljana, TOZD Medkrajevni potniški promet, Ljubljana napovedal ukinitve avtobusne proge oz. prevoza iz Domžal ob 22.10 za Mengeš, Vodice in Komendo. Na zahtevo Skupščine občine Domžale in prizadetih OZD, t. j. naše delovne organizacije, Lek Mengeš, Tekstil – Filc Mengeš, Slovenijales Radomlje in Trak Mengeš je prišlo do odložitve navedene ukinitve proge. Pri tem je bilo dogovorjeno, da TOZD Medkrajevni potniški promet na osnovi podatkov zainteresiranih OZD o tem, koliko njihovih delavcev bi se redno vozilo na tej progi in bi v ta namen tudi nabavilo mesečne vozovnice, pripravi izračun stroškov za navedeni avtobusni prevoz in predlaga za dodatno pokrivanje stroškov tega prevoza. Ta izračun stroškov je naslednji:

dnevno prevoženih 132 km × 22 delovnih dni = 2.904 km mesečno × 28,30 din = **82.183,20 din stroški mesečno.**

Po podatkih OZD naj bi znašal prihodek od nabavljenih mesečnih vozovnic:

LEK – 22 delavcev	11.150 din
INDUPLATI – 18 delavcev	9.600 din
FILC Mengeš – 7 delavcev	3.350 din
SLOVENIJALES – 28 delavcev	11.150 din
TRAK Mengeš – 12 delavcev	6.450 din
Sskupaj prihodek od mesečnih vozovnic	43.700 din

Po navedenih stroških prevoza in prihodu od mesečnih vozovnic, ostane naslednja razlika za kritje: — stroški 82.183 din — prihodek 43.700 din razlika za kritje 38.483 din

Iz navedenega je razvidno, da je potrebno zagotoviti še dodatno 88 % sredstev, zbranih od mesečnih vozovnic. Ta sredstva naj bi zagotovile OZD v naslednjih višinah:

LEK	9.812 din
INDUPLATI	8.448 din
FILC	2.948 din
SLOVENIJALES	11.572 din
TRAK	5.676 din
SKUPAJ	38.456 din

Navedeni predlog morajo sedaj vse zainteresirane OZD proučiti; dokončno rešitev pa naj bi potem sprejeli na skupnem sestanku, ki ga mora organizirati LEK – Mengeš do 3. 7. 1981.

Nesreče pri delu

V času od 1. januarja do 30. junija 1981 so se pripetile naslednje nesreče v DO:

TOZD PROIZVODNJA

Ponesrečeni so bili iz naslednjih OE:

Tkalnica:

MILKA GORTA, pri menjavi votka v unifil aparat jo je udarilo v sredinec leve roke. (Lažja poškodba — 8 dni bolniškega staleža).

FRANC OPAŠKAR, pri menjavi osnovnih valjev mu je spodrsnil viličasti ključ in ga udaril na zapestje leve roke. (Lažja poškodba — 4 dni bolniškega staleža).

SLAVKA CERAR, pri unifilu se je vbodla v palec leve roke. (Lažja poškodba — 3 dni bolniškega staleža).

KARLA PETERKA, ko je nesla kos blaga ji je spodrsnilo (mokra tla), pri tem pa jo je valj, na katerem je bilo navito blago, udaril na desni prstane in ga porezal. (Lažja poškodba — 12 dni bolniškega staleža).

BERNARDA BREZNIK, pri odpiranju vrat se je zaletela v vratno krilo in si poškodovala arkado. (Lažja poškodba — 3 dni bolniškega staleža).

MARJAN BRATUN, pri dviganju osnovnega valja z vozička ga je valj pritisnil na kazalec leve roke. (Lažja poškodba — 7 dni bolniškega staleža).

MIJO PEJIČ, pri prevozu vozička z balami ga je voziček udaril v peto desne noge. (Lažja poškodba — 20 dni bolniškega staleža).

MARIJA ZARNIK, pri pobiranju odpadnih niti pri stroju je imela roko med bilom in razpenjalcem, medtem pa je sodelavka pomotoma vključila stroj, kateri ji je stisnil dlan desne roke. (Lažja poškodba — 6 dni bolniškega staleža).

Pripravljalnica:

ANTON CERAR, pri dviganju lesenega zaboja si je poškodoval z leseno iverko, palec leve roke. (Lažja poškodba — 15 dni bolniškega staleža).

Predilnica:

CIRILA KAVČIČ, s prstancem desne roke je zadela ob aluminijasti zabojček (pri pobiranju cevki) in si ga ranila. (Lažja poškodba — 9 dni bolniškega staleža).

Vzdrževanje:

MARJAN BERDAJS, pri razkladanju tovora iz vagona mu je padla bala na palec leve noge. (Lažja poškodba — 10 dni bolniškega staleža).

JANEZ JENKO, pri odvozu odpadkov je s krampom kopal ogorke s prikolicke, ker je bil zamrznjen. Pri tem delu mu je drobec prahu odletel v desno oko. (Lažja poškodba — 5 dni bolniškega staleža).

NEDELJKO PERIČ, pri vstopu (stranski vhod) v klet predilnice je z glavo zadel v instalirano cev klime naprave in si poškodoval teme glave. (Lažja poškodba — 5 dni bolniškega staleža).

IVAN BLAŽIČ, pri pospravljanju odpadkov je stopil na žebelj in si poškodoval podplat desne noge. (Težja poškodba — 23 dni bolniškega staleža).

Skladišče konf. izdelkov:

EMILIJA NARAT, pri dviganju zapakiranih omotov jo je zabolelo v križu. (Lažja poškodba — 13 dni bolniškega staleža).

TOZD KONFEKCIJA

Ponesrečeni so bili iz naslednjih OE:

Konfekcija šotorov Radomlje:

OLGA BENDA, pri šivanju na šivalnem stroju si je z robilcem prebodla kazalec leve roke. (Lažja poškodba — 5 dni bolniškega staleža).

MARJANA BULIČ, pri krojenju blaga se je s krojilnim nožem urezala v sredinec na desni roki. (Lažja poškodba — 5 dni bolniškega staleža).

JOŽICA ROJC, med malico je sedela na transportnem vozičku. Voziček se je spodemaknil, zaradi tega je padla in si poškodovala kazalec na levi roki. (Lažja poškodba — je še v staležu).

Kovinske konstrukcije

FRANC BENDA, pri menjavi svedra mu je spodletel ključ in mu poškodoval prstane desne roke. (Lažja poškodba — 7 dni bolniškega staleža).

MARJAN SUŠNIK, ko je šel po obratu, je z roko zadel v kup cevi in si poškodoval desno roko. (Lažja poškodba — je še v staležu).

Ceradni oddelek:

ROMAN URANKAR, pri varjenju cerade mu je stisnilo sredinec in prstane leve roke. (Lažja poškodba — 13 dni bolniškega staleža).

Konfekcija Mengeš:

JANKO SLAPNIK, ko je šel mimo šivalnega stroja mu je spodrsnilo in je padel, pri padcu si je poškodoval desno koleno. (Težja poškodba — 44 dni bolniškega staleža).

Zaradi neugodnega vremena v letošnji zimi je bilo izredno veliko nesreč na poti v službo in iz službe. Zaradi teh poškodb je bilo izgubljenih 406 delovnih dni. Dva izmed ponesrečenih pa stalež še nimata zaključen.

Ponesrečenci so iz naslednjih OE:

Tkalnica:

Ivka Marinček, Anton Cerar, Marija Starovašnik (je še v bol. staležu).

Pripravljalnica:

Jožica Zobavnik, Ivanka Pivec, Viktor Jenič (je še v bolniškem staležu).

Predilnica:

Ljudmila Ručan, Jožefa Poljanšek, Valentin Drčar, Ivanka Grm.

Oplemenitilnica:

Stane Jug.

DSSS:

Marija Stupica, Majda Škrinjar.

Konfekcija Mengeš:

Janko Slapnik.

Konfekcija Mokronog:

Milena Škarja.

Konfekcija Radomlje:

Marija Vesel, Andreja Pregovnik.

Ismeta Nikolić

Še o volitvah

Naknadno objavljamo še delegate iz TOZD Maloprodaja in TOZD Restavracija v skupnih komisijah na ravni delovne organizacije.

Komisija za samoupravne akte: Vida Koželj — Maloprodaja, Slavica Grčar — Restavracija.

Komisija za informiranje: Majda Vrhovnik — Maloprodaja; Hilda Frelih — Restavracija.

Komisija za usklajevanje pravic, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja: Milena Mrvar — Maloprodaja; Stane Kramberger — Restavracija.

Komisija za varstvo pri delu: Minka Zupan — Maloprodaja; Avgust Doma — Restavracija.

Komisija za reševanje stanovanjske problematike: Majda Završnik — Maloprodaja; Viktor Urbanija — Restavracija.

Komisija za izobraževanje delavcev: Marija Malež — Maloprodaja; Marija Poljanec — Restavracija.

Komisija za delovna razmerja in osebne dohodke v TOZD Maloprodaja: Vida Koželj, Majda Završnik, Irma Krajšek, Gordana Vljajinić in Anto Barborič.

Komisija za delovna razmerja v TOZD Restavracija: Ida Štrukelj, Marija Poljanec in Stane Kramberger.

Komisija za osebne dohodke: Slavica Hafner, Matilda Rode in Hilda Frelih.

obvestila iz kadrovske službe

TOZD PROIZVODNJA

Vstopi:
1. MATEVŽ BURJA, stroj, ključavničar, vstopil 15. 6. 1981.

Izstopi:
1. KATI VERBIČ, čišč. sur. tkanin, upokojena 30. 6. 1981,
2. MARTA KORBAR, tkalka, upokojena 30. 6. 1981,
3. FRANCKA MALEŽ, šivanje tkanin, upokojena 30. 6. 1981.

TOZD KONFEKCIJA

Vstopi:
1. JOŽE STRAŽAR, del. v obr. kov. konstr., vstopil 1. 6. 1981,
2. JANEZ PAVLI, varjenje cerad, vstopil 8. 6. 1981,
3. NADA HAJDINJAK, šivilja, vstopila 8. 6. 1981,
4. ŠTEFAN PREBIL, del. v cer. oddelku, vstopil 8. 6. 1981.

Izstopi:
1. ZINKA BORŠTNAR, konf. šivilja, izstopila 19. 6. 1981.

TOZD MALOPRODAJA

Ni bilo sprememb.

TOZD RESTAVRACIJA IN POČITNIŠKI DOMOVI

Ni bilo sprememb.

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

Vstopov ni bilo.

Izstopi:
1. MARIJA PREBIL, obr. prod. in fakt., upokojena 30. 6. 1981.

POPRAVEK

V prejšnji številki Konoplana sta bili pomotoma izpuščeni dve članici disciplinske komisije, kar danes dopolnjujemo. Predsednica disciplinske komisije je LIDIJA PETACI, namestnica pa MARIJA ČERNOHORSKI.

Prosimo, da nam napako oprostite!

**REDAKCIJO SMO
ZAKLJUČILI
26. JUNIJA 1981**

POROČILO O GIBANJU OD ZA MAJ 1981

Vrednost točke za mesec maj je ostala na isti višini, din 0,8 btto. Povprečno izplačani osebni dohodki so se gibal sledeče:

TOZD Proizvodnja — din 10.275.—
TOZD Maloprod. — din 11.874.—
TOZD Restavracija in počitniški domovi — din 11.770.—

TOZD Konfekcija Radomlje — din 9.579.—

Delovna skupnost skupnih služb — din 9.340.—

Pregled osebnih dohodkov za mesec maj za delo v polnem delovnem času, ob normalnih delovnih pogojih in polni oceni zahtevnosti del oz. nalog:

Razred	TOZD Proizv.	TOZD Malop.	TOZD Restav.	TOZD Konf.	DSSS
5500—6000					
6000—6500					
6500—7000				14	
7000—8000		37		49	
8000—9000		98	1	74	
9000—10000	152	5	3	51	1
10000—11000	103	5	5	31	8
11000—12000	50	8	5	22	10
12000—13000	19	3	3	6	8
13000—14000	38	1	1	5	7
14000—15000	11		1		14
nad 15000	13	3	1	13	57
skupaj	512	25	20	265	105
najnižji OD	6442	9078	8960	6977	9340
najvišji OD	26919	21921	20593	33941	32903
povprečni OD	10275	11874	11770	9579	16321

Bolniški izostanki v mesecu m a j u 1981

	Zaposleni delavci	Bolezen	Nesreče	Nega druž. članov	Spremembo druž. čl.	Redni porod. dopust	Podaljšani porod. dop.	Skupaj	Izpadle ure
TOZD									
Proizvodnja izdelkov									
iz sintetičnih vlaken	546	7,02	0,94	0,16	0,12	1,07	0,97	10,28	9.883
Maloprodaja	26	0,94					5,94	6,28	297
Restavracija in domovi	20	7,31		1,15	0,38			8,84	322
Konfekcija	281	5,89	0,21	0,65	0,74	1,78	2,68	11,95	5.909
Delovna skupnost SS	108	4,34		0,51	0,49	1,14		6,48	1.230

Povprečni izostanki za celotno podjetje:

zaposlenih 981 delavcev
Izostanki zaradi bolezni 6,92 %
Izostanki zaradi nesreč pri delu 0,58 %
Izostanki zaradi nos. in por. 1,23 %
Izostanki zaradi pod. por. d. 1,47 %

Skupaj: 10,20 %

•••••
•
• Naslednja številka Konoplana izide v ponedeljek 14. septembra. Do
• takrat želimo vsem sodelavcem prijetne počitnice.
•
•••••

Izdaja v 1400 izvodih DO INDUPLATI Jarše n. sol. sub. o. Uredniški odbor: Hilda FRELIH, Gordana GARDAŠEVIC, Otmar LIPOVSEK, Janez KOSMAC, Cilka MRDJENOVIC, Ingo PAS, Bernarda PAVLIC (urednica), Alojz PUŠLAR, Matjaž PAVLIN, Janko UKMAR, Majda VRHOVNIK. Natisnila tiskarna Učnih delavnic v Ljubljani. Konoplan je oproščen plačila prometnega davka z odločbo Sekretariata za informacije SRS (421-1/72 od 8. 4. 1974).